

Nr 213

Av fröken **Mattson m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till lag om samhällets vård av barn och ungdom (barnavårdslag) m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition 10/1960 med förslag till lag om samhällets vård av barn och ungdom understryks att den starkt stigande ungdomskriminaliteten ställer krav på effektiva åtgärder från barnavårdsmyndigheternas sida.

Till dessa hör möjligheten att få snabb och lämplig placering av ungdomar, som gjort sig skyldiga till brott. Ett snabbt ingripande och tillfredsställande förvaring av den unge skulle hindra denne att begå nya lagstridiga handlingar under utredningstiden och torde därjämte komma att verka återhållande på andra ungdomar, som är på väg in i brottets bana.

Lagtexten ansluter sig direkt till dessa tankegångar. 30 § föreskriver omhändertagande för utredning, varigenom häktning av brottsmisstänkta ungdomar i stor utsträckning bör kunna undvikas. Längre fram, 37 §, stadgas emellertid att det ankommer på polismyndighet att, om den omhändertagne på grund av sitt uppträdande eller levnadssätt är farlig för allmän säkerhet, efter framställning av nämnden eller dess ordförande på lämpligt sätt förvara den omhändertagne till dess länsstyrelsen eller nämnden meddelat slutligt beslut i ärendet eller annan placering ordnats.

På de flesta håll i landet torde arrestlokalerna vara den enda möjlighet, som står polismyndigheterna till buds. Att dessa inte är den lämpligaste miljön för underåriga har flerfaldiga gånger framhållits från ansvarigt håll. Statsutskottet anslöt sig vid riksdagen 1959 helt till departementschefens uppfattning att det är angeläget att ungdomar, som är föremål för utredning, kan omhändertas inom barna- och ungdomsvårdens ram.

En förbättrad möjlighet till detta har erbjudits genom den 1959 beslutade fortsatta utbyggnaden av ungdomsvårdsskoleorganisationen, varigenom inrättandet av särskilda mottagningshem vid vissa skolor blev möjligt.

För de största kommunerna, exempelvis Stockholm och Göteborg, kan dock det antal platser, som ställs till förfogande, inte nöjaktigt tillgodose behovet. Den vid Fagareds yrkesskola föreslagna mottagningsavdelningen med 8 platser är främst avsedd för utredningsfall från göteborgsområdet. På liknande sätt avses de planerade mottagningsavdelningarna å vardera 8 platser vid Hammargårdens yrkesskola respektive Bistagårdens yrkesskola i första hand för utredningsfall från stockholmsområdet.

Mottagningsavdelningarna vid nyssnämnda ungdomsvårdsskolor skall sålunda inte blott tillgodose behovet för Stockholm och Göteborg utan även kringliggande områden. Dessutom torde platserna inte komma att oreserve- rat kunna förbehållas dessa två angivna områden.

Härtill kommer att mottagningsavdelningarna inte endast är avsedda för »utredningsfallen» utan även för ungdomsvårdsskolornas »vanliga» elever, vilka vid intagningen kommer att först placeras på mottagningsavdelning för en tids observation.

För Göteborgs vidkommande kan nämnas, att staden f. n. har ett upp- tagnings- och observationshem för pojkar, Ivarsbergshemmet, som har 30 vårdplatser. En stor del av de ungdomar, som placerats där, är av den kate- gori som vore att hänvisa till ovannämnda föreslagna mottagningsavdel- ningar. För kvinnliga elever har staden ett hem med 14 vårdplatser, Lilla Torp. Också en stor del av dessa måste anses tillhöra den kategori, som i samband med ett omhändertagande för skyddsuppfostran omedelbart borde placeras på en mottagningsavdelning under tiden för närmare utredning och observation. Det vårdbehov, som dessa avdelningar skall tillgodose, är i Göteborg mycket stort, och inom Göteborgs barnavårdsnämnd pågår där- för undersökningar och utredningar för att få till stånd utökade och förbätt- rade resurser för att detta vårdbehov skall bli täckt.

Både Stockholm och Göteborg måste räkna med egna institutioner med hem för både manliga och kvinnliga elever. Denna typ av hem måste med hänsyn till klientelet, som oftast är mycket oroligt och labilt, ha speciell ut- rustning samt särskilt väl kvalificerad personal. Både investerings- och driftkostnader måste därför bli väsentligt högre för dessa hem än för ett upptagningshem för psykiskt och fysiskt friska barn. Som bekant utgår f. n. statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem samt till drif- ten av barnhem, som upptagits i sådan plan för barnhemsvårdens ordnande, varom omförmåles i 40 § i nu gällande barnavårds- lag, så ock, där särskilda skäl föreligger, för annat barnhem som finnes tillgodose ett allmänt behov.

I första fallet utgår statsbidrag till nybyggnad med högst 9 000 kr. för varje vårdplats, som barnhemmet med normal beläggning beräknas rymma. Driftbidraget utgår med 1 krona 50 öre för dag och i barnhemmet intaget barn.

Med hänsyn till att byggnadskostnaderna under en följd av år stigit av- sevärt, samtidigt som man måste ställa större fordringar på hemmens ända- målsenliga utrustning, har statsbidraget till uppförande av hemmen kom- mit att få allt mindre betydelse. Vad det statliga driftbidraget beträffar uppgår detta numera inte till 5 procent av kostnaderna vid hem av här ifrå- gasatt typ.

Kommunerna bör, i den mån de själva bidrar till att bestrida här ifråga- varande platsbehov genom inrättandet av egna anstalter, tillförsäkras stats-

bidrag, vilket i avsevärd grad täcker kostnaderna för dessa, såväl investering som drift.

Göteborgs barnvårdsnämnd planerar nya upptagningshem för manliga och kvinnliga elever såsom ersättning för Ivarsbergshemmet och Lilla Torp. Det kan ifrågasättas om inte för såväl staten som Göteborgs stad det skulle vara fördelaktigt om i anslutning till dessa nya hem mottagningsavdelningar (utredningshem) ordnades, till vilka staten lämnade bidrag till både investering och drift. Närheten till Göteborg gör det möjligt för barnvårdsnämndens assistenter, barnpsykiater och annan personal att följa fallen. Härigenom skulle säkerligen den eftersträlvade korttidsbehandling, som man avser för Hammargården, kunna ge resultat och de omhändertagna snabbare bringas till balans och hälsa. Trots de bristande resurserna på pojkhemmet Ivarsberg och flickhemmet Lilla Torp kan en del ungdomar efter relativt kort tid utskrivras därifrån.

En olägenhet med nuvarande vårdform är att barnvårdsnämnderna förlorar kontakten med de omhändertagna unga, då de sänds till ungdomsvårdsskolor. En genomgångsstation i utrednings- eller mottagningshemmen skulle göra det möjligt för barnvårdsnämnderna att med sina bättre insikter om de unga och den miljö, varifrån de kommer, ägna dem en behandling, som kan ge snabbare resultat och i varje fall möjlighet att skilja ut de lättare fallen och hastigare återföra dem till ett normalt liv.

En motion med samma syftning väcktes i samband med Kungl. Maj:ts proposition nr 88 vid 1959 års riksdag. Statsutskottet uttalade vid behandlingen av denna motion som sin uppfattning att det är angeläget att ungdomar, som är föremål för utredning, kan omhändertas inom barn- och ungdomsvårdens ram. Utskottet menade dock att ett formligt ställningstagande till motionen inte kunde göras, förrän förslaget till ny barnvårdslag framlagts och man fått barnvårdsnämndernas befogenheter närmare klarlagda.

Kungl. Maj:ts proposition 10/1960 trycker starkt på utredningsinstitutet och förutskickar, att sådana utredningar företas av barnvårdsnämnderna.

Åberopande vad ovan anförts får vi därför hemställa,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 10 måtte uttala att av anslag för uppförande och drift av mottagningsavdelningar (utredningshem) statsbidrag må kunna utgå jämväl till kommuner, där särskilt behov av sådana avdelningar föreligger.

Stockholm den 26 januari 1960

Lisa Mattson Ingrid Segerstedt-Wiberg Gustaf Henry Hansson